

Poštnina plačana v gotovini.

*

kres

*

J U N I J

1 9 * 3 4

ŠTEVILKA 6

»KRES«

Glasilo slovenskih fantov. Izhaja mesečno. Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (predstavnik Jožko Godina, Groblje - Domžale.) Urejuje Ivan Martelanc s sodelovanjem uredniškega zbora. Za uredništvo odgovarja Jožko Godina, Groblje - Domžale.

ROKOPISI se pošiljajo na naslov: Ivan Martelanc, Ljubljana, Miklošičeva cesta 19.

UPRAVA: Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale. Čekovni račun: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) števil. 15.730.

Letna naročnina: za posamezne naročnike Din 20.—, za skupne naročnike Din 18.—.

VEČ LUČI!

Z Bogom — za delavsko pravdo. Pod tem naslovom poroča Ponedeljski Slovenec z dne 4. junija t. l. o proslavi 40 letnice krščansko socialnega gibanja na Slovenskem, ki se je vršila dne 3. junija v Ljubljani. Na zborovanju so bili podani »Credo slovenskega krščansko-socialističnega pokreta« ter »zgodovina in razvoj slovenskega krščansko-socialističnega pokreta«. Povedano je bilo, da se ustvaritev gospodarskega reda in družabnih razmer, v katerih bo glavna skrb človek kot poedinec in kot celota in kjer bo celota nad poedincem, »more izvajati le v čisto določenem gibanju, ki mora biti ravno nasprotno sedanjemu kapitalističnemu gospodarskemu in družabnemu redu. To gibanje je socializem... kdor hoče biti pošten socialist, mora priznavati in upoštevati vse elemente, ki podpirajo socialistično gibanje. Tak element je tudi marksizem kot znanstveno utemeljena kritika kapitalizma. Kot takega ga priznavamo, odklanjati pa ga moramo kot svetovni nazor... Mi rastemo iz krščanstva, kajti krščanstvo more dati tista duhovno-etična načela, brez katerih ni pravega socializma.«

Vsebina tega poročila je v jasnem nasprotju s Pijevo socialno okrožnico. Quadagesimo anno uči doslovno: Socializem, naj se motri kot nauk ali kot zgodovinsko dejstvo, ali kot akcija, če ostane res socializem, se tudi potem, ko je v tistih stvareh, ki smo jih omenili, popustil resnici in pravici, ne more v sklad spraviti z verskimi nauki katoliške Cerkve, zakaj njegova zamisel družbe je popolnoma tuja krščanski resnici (št. 118). Dasi ima... socializem kakor vsaka druga zmota nekaj resnice v sebi... se vendar opira na nauk o človeški družbi, ki je njemu svojski, a ne v skladu s krščanstvom. Religiozni socializem, krščanski socializem so protislovni izrazi: nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist (št. 121).

Iz navedenega nauka okrožnice je logično nujno in jasno: 1) Krščanskega gibanja, ki bi bilo pravo socialistično gibanje, ni in biti ne more; prav tako ne res socialističnega gibanja, ki bi bilo obenem krščansko. Krščanski socializem je protisloven izraz. 2) Zaradi notranjega nasprotja med krščanstvom in socializmom je nemogoče, da bi rasli iz krščanstva pravi

VZORNIKA KLIČETA

Dr. A. Zupan

Svetilniki kažejo na morju ladjam pravo, varno pot. Kot ladja na morju, potrebuje tudi človek v svojem življenju svetilnikov, da ga sredi viharjev strasti in neurja raznoterega gorja vodijo po pravi življenjski poti v pristan popolnega osrečenja. Svetilnik za vsakega človeka, za vsak narod, za vsak čas, vsak sloj in vsak stan je Kristus — učitelj in sodnik človeštva za vse čase in vse zemlje. Ob Njem je zagorelo v zgodovini drugih življenjskih svetilnikov ogromno število. So to tisti globoki in vztrajni vršilci najvišje in edine življenjske modrosti, ki jih Cerkev časti za svetnike. Med njimi svetita človeštvu z odlično in mogočno lučjo v liturgiji vedno združena apostola — prvaka Peter in Pavel.

Bila sta človeka kakor kdo izmed nas. Pavel — duh, velik in podjeten, kakor ga rode komaj tisočletja, sam priznava, da je čutil v sebi trn v meso in boj dvojne postave v mesu in duhu. Fanatik je bil, ki je slepo navdušen za izročilo očetov hotel uničiti božjo Cerkev. Še večja je bila slabost Petrova. Leta je preživel v Kristusovi šoli in družbi, ves goreč je bil za Učenika, pa ga je iz strahu trikrat zatajil v uri preizkušnje. Pa obadva sta postala izbrana borca zoper svojo naravno človeško slabost. Priborila sta si — prvi ribič iz Galileje, drugi izdelovalec šotorov iz Tarza, zato oba trdega dela vajena — duhovno gospodstvo nad naravno slabostjo. Zmagalo je v njih življenju dobro nad hudim. Tudi za nju je bil boj trd, toda živa je bila njuna zavest, da Duh podpira našo slabotnost (Rim 8, 26) in sta postala po božji milosti in osebem trudu to, kar sta, velika svetnika.

Peter in Pavel — svetilnika najvišjega osebnega življenja, ko v slabotnem človeku živi ne več človek, ampak Kristus-Bog-človek!

Od Kristusa pozvana in od ljubezni do Kristusa gnana sta postala apostola — prvaka. Prežeta zavesti, da je njun edini poklic oznanjati Kristusa, se nista strašila dolgotrajnih, napornih misijonskih poti po zemlji rimskega cesarstva. Ni ju begalo to, da so se Judje spotikali nad vestjo o križanem Kristusu in so pogani sprejemali to vest z zasmehom. Njiju apostolski program je bil: Kdo nas bo ločil od ljubezni Kristusove? Nadloga ali stiska ali preganjanje ali lakota ali nagota ali nevarnost ali meč? (Rim 8, 35). Prepričana, da je ni sile, ki bi ju mogla izneveriti apostolskemu poklicu (prim. Rim 8, 38 s.) sta zmagovala v vsem trpljenju in preganjanju po njem, ki ju je izgubil (Rim 8, 37). Peter, ribič, bi bil najrajši v svoji mreži zajel ves svet za Jezusa, Pavel, izdelovalec šotorov, najrajši pod svojim šotorom zbral vse človeštvo za Jezusa (Faulhaber).

Peter in Pavel — svetilnika pravega apostolskega duha, ki išče neumorno duš samo za Kristusa in zaupa v vsem na Kristusovo moč!

Peter in Pavel sta bila pripravljena iti skozi pekočo nadlogo trpljenja in preganjanja in sta tudi šla do zadnje in največje, življenjske žrtve. Kdor trpi kot kristjan, naj se ne sramuje, ampak naj povečuje Boga v tem imenu (I Pet 4, 16). Tako sta učila z besedo, pa tudi s svojim zgledom. Že apostolsko delovanje je bila neprestana žrtev sredi preganjanja in trpljenja (prim. II Kor 11, 23-33), krona vseh žrtev pa je bila njuna mučeniška smrt v Rimu.

Peter in Pavel — svetilnika požrtvovalnega duha, ki ve, da krščanstva brez žrtev ni, in si šteje žrtve za Kristusa v blagor!

Apostola — prvaka sta izmed prvih in največjih delavcev za božje kraljestvo. Današnji čas je v premnogem podoben časom Petra in Pavla, saj poganski, materialistični duh prerašča in ponekod že kar uničuje krščansko setev in rast. Božje kraljestvo rabi danes delavcev. Z najvišjega mesta je to oznanjeno. Klic v vrste katoliške akcije je klic na delo za božje kraljestvo sredi sedanjega sveta. Greh se mogočno šopiri, materialistični duh uničuje duše in družbo, organizirano brezboštvo vodi po vsem svetu satansko vojsko zoper Boga in vse božje. Dela za božje kraljestvo ne manjka. Mladina hoče delati in ustvarjati. Krščanski fantje, na delo torej! Peter in Pavel vas kličeta h krščanski dejavnosti, ki jih je po njih vzoru bistveno troje: delati za Kristusa v sebi, delati za Kristusa v drugih, delati za Kristusa z žrtvijo.

NEMŠKA MLADINA

Lojze Kuhar

Ko prestopiš prag Nemčije, si pod dojmom mladosti. Ko hodiš gori in doli po novi Nemčiji, imaš vtis, da je okrog tebe vse mlado. In ko si jo zapustil, neseš s seboj spomin na mladost, ki se je preborila v ospredje in zasedla vsa javna mesta. Mladi so državni uradniki, od najvišjih do najnižjih, mladi so voditelji javnih ustanov, mladi so vodje trgovskih in industrijskih podjetij, kamor prideš, povsod se ti nasmeje nasproti mlad obraz. Mlade so postale ulice mest in ceste podeželja, kjer neštetokrat srečaš pojoče četverostope mladih, ki gredo neznanokam, na vaje, na sprehode, v službo; mladi so veličastni tabori, kjer se nabere na tisoče in tisoče mladine, najmlajše in dozorevajoče. Mladi so šefi, saj poveljujejo armadnim zborom narodnosocialističnih čet 28 letni Obergruppenführerji, saj imajo vladni in ministrski svetniki komaj 28 ali 30 let. Nova Nemčija je mlada, to je najgloblji vtis, ki ga dobi tujec, ki je prvokrat šel pogledat posledice narodnosocialistične revolucije. Kakor da bi bilo vse, kar je staro, kar je nekdanje in predvojno in »iz prejšnjega stoletja«, potisnjeno nekam v stran, v zatišje. Kot ko vzbrsti mlado pomladno zelenje, ki pokrije v svoji bujnosti vse, kar je lanskega. S tem ni rečeno, če je to dobro ali slabo, ampak dejstvo je, dejstvo, mimo katerega ne pomaga nobeno modrovanje in s katerim bo treba računati vsikdar, kadar bo govor o novi Nemčiji ali o odnošajih narodov do nove Nemčije.

Če je hitlerjevska revolucija v svojem prvem poletu, preje nego je sploh začela presnavljati politični, gospodarski, socialni in kulturni obraz Nemčije, izročila vsa vodilna mesta mladini, potem je to dokaz, da je bila gonilna sila vsega gibanja, ki si je deset let utiralo pot do oblasti, bolj kot vsi drugi ideali, želja mladine, da sama prevzame odgovornost. Ideale so nosila pred seboj tudi druga gibanja v povojni Nemčiji, morda so bili še svetlejši kot je bil narodnosocialistični, toda sprožiti sile mladine je razumelo samo to, ker je obnovo naroda in države izročilo vstajajoči mladini, ki za seboj nima nobenih spominov, seveda tudi izkušenj ne, ki pa ima pred seboj vse, da mu posveti vse svoje sveže sile. Obnovo Nemčije, ki jo je gospodarsko in moralno poteptal in ponižal poraz v svetovni vojni, so pridigovali tudi drugi, proti korupciji in nezmožnosti so grmeli tudi drugi, reformne načrte so razgrinjali tudi drugi, toda niti eno teh gibanj se

ni spomnilo mladine, ki je vsa drhteča čakala ob strani, dokler ni prišel Adolf Hitler, ki jo je prvi zagledal in ji povedal, da naj bo ona tista, ki bo obliče Nemčije spremenila. Mladi, 14 do 20 letni fantje so se vsuli za njim in se mu vdali, nesebično in brez računanja, kot se zna in more vdati edinole mladi človek, ki mu skrbi in računi o karjeri še ne kalijo njegovega poleta. Hitlerjevo gibanje se je širilo prva leta samo v teh mlajših plasteh pomladka. Starejši rodovi — volilci so ostali opredeljeni v okorelih in skrbno ostruženih oblikah starih gibanj in političnih naziranj, toda čim dalje so leta tekla, tembolj je mlajša plast dvigala starejše, tembolj jih je odrivala in ko je preteklo 10 let velike, idealne borbe, se je izkazalo, da so stara gibanja, ki so jim na vrhu odmirali pristaši, ostala brez mladega naraščaja, ki naj bi od spodaj navzgor nadomestoval članstvo, ki ga pobira smrt. Zadnje volitve 1931. in 1932. leta, v katerih se je Hitlerjeva stranka s čisto demokratičnimi sredstvi utrdila, so bile neprestane zmage združenih mlajših rodov nad strankami starih, ki jim je zmanjkalo mladine. Edino izjemo tvorijo katoliške mladinske organizacije, ker je centrum, pozno sicer, a ne še prepozno, razumel klic časa in posvetil ljubečo pozornost tudi mladini. Šele po dosegu oblasti so se začele zgrinjati v narodnosocialistične vrste tudi mase starejših rodov, ki so politično modri računarji. Zato je tudi popolnoma razumljivo, da stranka mladine s temi pristaši zadnje ure ni prav vedela kam, in da jim je odredila drugo in tretjevrstne sedeže, med tem, ko je vodilna mesta obdržala sama v svojih rokah. Kot vidimo pri krtini, ki jo je s težavo dvignil krt, da najbolj sveža plast zemlje pokrije starejše.

Moj subjektiven vtis iz Nemčije ostane ta, da v prvih letih narodnosocialističnega gibanja ni šlo toliko za ideale in cilje, marveč za revolucionaren pogon mlajših plasti naroda na odgovorna mesta, in sicer v prepričanju, da niso dobro zasedena. Ideologija narodnosocialističnega gibanja se je polagoma razvijala še le zadnja leta in to le v širokih obrisih, ko je gibanje naraščalo in se je moralo začeti boriti z nasprotniki in ko se je pokazala potreba, da mora biti načrt vladanja pripravljen za dan, ko bo dosežena vrhovna oblast v upravljanju države. Poziv na brezobziren boj proti komunizmu je potegnil jasno bojno črto in potisnil na hitlerjevsko stran veliko narodno zavedne mladine, ki je doslej še oklevala. Razne meglene izjave voditeljev o vlogi krščanstva, o vlogi Cerkve, o malikovanju krvi in plemena, so zbudile katoliško zavest in zbudile novih borcev; na hitler-

jevski strani se je začel zbirati protestantizem in vsa tista katoliška mlačnost in nedoslednost, ki se raztaplja po političnih konjunkturah. Ko je gibanje dobilo oblast v roke, so se bojne črte še bolj jasno začrtale. Iz naravnogonskega gibanja, ki mu je sprva sledila mladina brez razlike svetovnega naziranja, se je leta 1933 polastilo oblasti še gibanje, ki je bilo bistveno protikomunistično na eni, na drugi strani pa povečini protestantsko. V teku prošlega leta si je pa narodnosocialistična vladajoča mladina osvojila tudi dober del nekdanj komunističnega pomladka, kar je bilo razmeroma lahko, medtem ko je protestantska osnova narodnega socializma povzročila, ali vsaj olajšala razmah čisto poganskega malikovanja krvi in plemena, kar je iz gibanja popolnoma izobčilo katoliško mislečo mladino. Če napravimo bilanco vseh deset let narodnosocialističnega pohoda do oblasti, bomo rekli, da je iz splošno mladinske revolucije, kar je bila spočetka, nastala revolucija nacionalne mistike proti krščanskim osnovam državo in družboslovja. Namesto da bi bila zmagoslavna nemška mladina odstranila samo to, kar je minljivega, oblike države, oblike družbe, nositelje oblasti, se je pustila zapeljati tako daleč, da se je zagnala tudi v neminljive vrednote. In v tem je veliki greh nemške mladine, ki jo bo v razvoju let oropal še mnogo uspehov, ki so bili dobri in blagodejni. V življenju človeštva so moralne vrednote, ki se za čas ne menijo, ker so večne. Revolucije, ki se v nje zaletavajo, se ob njih tudi zrušijo.

Danes, ko ima ta mladina oblast v rokah, ko nikjer ni nobenega sovražnika, ki bi boj proti njemu nalagal žrtve, danes ko je treba nositi odgovornost za blagor ljudstva in države, se v Nemčiji tudi že čuti — in sicer zopet pri najmlajšem nemškem naraščaju — veliko streznenje. To, kar narodnosocialistična država dela, je za najmlajši rod manj privlačno kot prvi pozivi za naskok oblasti pred desetimi leti. Izenačevanje, izenoličenje vsega, prisilno stiskanje v enostransko družabno življenje, obvezno včlanjevanje v ustanove, ki naj pomagajo uničiti v mladem rodu »razredno domišljavost« (kot recimo »Arbeitsdienst«, ali »Kraft durch Freude«), mladi rod odbija. Če dobijo preveč gnoja, najlepše cvetlice umro. Vsaka politična vzgoja ima svoje naravne meje, ki jih strogo začrtava možnost in pripravljenost za sprejem. Kaj pomaga naštevati tisoč nalog, če se niti ena ne izvrši popolnoma in če se družabno življenje v svobodi spreminja v zatohlo ozračje kasarne. Najmlajši rod bi sedaj rad delal, rad bi se učil in strokovno izobrazil, pa mu politična stranka s svojimi tisoč in tisoč

nalogami ne da miru. Nemški dijak na gimnaziji in na visoki šoli je sedaj sit tega, da mora neprestano govoriti v predpisanih izenoličenih rečenicah. »Vsak poskus«, mi je rekla vodilna osebnost narodnosocialističnih akademikov, katere ime je na razpolago, »vsak poskus, napraviti iz šole razgrajališče duševno revnih blebetečev (Schwätzer), škoduje našemu gibanju in ga v očeh mladine ponižuje.«

Med najmlajšo mladino opažamo torej neko globoko utrujenost, ki ni mlačnost, niti nezadovoljnost, ampak utrujenost radi preobilice enolične duševne zaposlitve. Če mladina, ki danes v Nemčiji vlada, te utrujenosti ne bo razumela, če bo pozabila, da je ona pred 10 leti zajela svoj polet iz čisto drugih okoliščin, bo ostala brez naraščaja in bo v razdobju let doživela isto, kar so doživele stare stranke, da bo od naraščajočega rodu zapuščena. Najmlajši rod tudi ne kaže veliko smisla za pogansko filozofijo, ki so jo začeli razširjati zmagovalci leta 1933. To se vidi iz močnega dotoka v vrste katoliške mladine, ki je danes v Nemčiji predstavnica tistih moralnih vrednot, ki so svoje dni tako visoko dvignile kulturo nemškega naroda. Čimprej bo narodnosocialistična mladina to uvidela, tem boljše bo za trajanje vseh koristnih pridobitev njene revolucije. Sicer zna zazijati med mladimi in najmlajšimi zopet prepad, ki ga bodo izkoristila gibanja, ki preže v zatišjih.

Zgodovino in vsebino revolucije nemške mladine bi bilo treba študirati, ker je brez dvoma edinstven zgodovinski dogodek. Posnemati, kar je v njej dobrega, ogibati se, kar je slabega. Pred vsem pa na nemškem vzgledu nikdar ne pozabiti, da je jalova obnova, ki se ne izvrši v Kristusu. Mi v Sloveniji hrepeneče čakamo na takšno revolucijo mladine, ki bo dala za geslo svojega pohoda: Omnia renovare in Christo. Vse obnoviti, vse pomladiti, a v Kristusu.

PRAVI PASTIR

Tone B.

Pravijo, da je kmečki stan najbolj prirodni stan, da je kmečki človek zemlji in naravi najbližji. In to je res. Pa še bolj res je, da je kmečki stan navadno tudi najbližji Stvarniku narave, najbližji Bogu. Zdi se, da Bog s posebno ljubeznijo gleda na stan, na ljudi, ki dobesedno spolnjujejo naročilo, ki ga je dal človeku, da naj zemljo ob-

deluje in živi od njenega sadu. Zdi se, da Bog s posebno ljubeznijo ljubi ljudi, ki spreminjajo prokletstvo telesnega dela v blagoslov.

In ko je naš Gospod hodil po svetu in ljudi učil, je največkrat rabil prilike, vzete iz kmečkega življenja in dela. N. pr. priliko o sejalcu, o vinski trti, o vinogradu, o drevesu, ki ne rodi, o dobrem pastirju itd. Iz tega smemo sklepati, da je Gospod želel, da tudi kmečki ljudje božjo besedo in nauk razumejo, da tudi oni postanejo dediči božjega kraljestva, da bi bili tudi kmečki ljudje ovce v čredi božjega Pastirja. Tako po domače, tako preprosto se jim je razodel: »Jaz sem vaš pastir in vi moje ovce!«

Klasje valovi.

Pravimo torej, da Bog kmečki stan posebno ljubi. Rečemo pa lahko tudi obratno: da je bil kmečki stan in so bili kmečki ljudje v vseh časih najbolj trden steber katoliške Cerkve in najboljši kristjani. In kjer in dokler je veren kmečki stan, je veren narod. Kmečki ljudje so bili torej vedno zveste ovčice božjega Pastirja. Ker pa je Gospod vedel, da mora nad vsako čredo stalno bdeti čuječe oko, da se ne razkropi in pogubi, zato je ob svojem vnebohodu naročil apostolu Pavlu: »P a s i m o j e o v c e!« Povedal je to spet tako preprosto, samo da bi bilo vsem in v vseh časih dovolj jasno, kdo ima dolžnost in pravico

pasti in voditi njegove ovce, koga naj poslušajo in za kom naj gredo vsi, ki hočejo biti Njegove ovce.

Zakaj vam vse to pripovedujem? Zakaj ravno o Pastirju in ovcah?

Zato, tovariši: Ker se mi zdi, da je v teh časih, ko nihče noče biti več pokorna ovčica, temveč vsak mogočen lev, ki dela, kar se mu zljubi, in ko se to razpoloženje širi že tudi med kmečkim ljudstvom, da je posebno dandanes treba, da se vsi zavemo:

Kdor hoče biti v Kristusovi čredi, mora biti ovca, mora poslušati in ubogati glas svojega Pastirja; in ta glas je božja beseda.

In sam nebeški Pastir je izvolil Petra za svojega namestnika na zemlji, zato je dolžnost vsakega katoličana, da uboga v vseh verskih zadevah Kristusovega namestnika istotako pokorno, kot ubogajo ovce svojega pastirja!

Le eden je, ki nas more pripeljati, čeprav skozi zatajevanje, trpljenje in žrtve, — v čredo dobrega Pastirja! Vsi drugi pa, ki stojijo ob poti in nas skušajo od njega ločiti, niso pravi pastirji, celo niti prave ovce ne, ako ne poslušajo in ubogajo pastirja Kristusove črede, — temveč taki so volkovi v ovčjih kožah! Varujmo se jih! Tovariši, kmečki fantje! Ne sramujmo se, biti pokorne ovce Kristusove črede, temveč skušajmo privedi nazaj tudi tiste, ki so zašli!

TVOJA VERA TI BO POMAGALA

Andrej Tumpej

Oj zbogom in na svidenje
na večno blaženih vrteh!
Spoznala bova se takoj
po teh objokanih očeh!

Tu v Srbiji bi rajši popravil pesniku: po čistih fantovskih očeh! Osem let sem že v Srbiji. Srečal sem tod mnogo naših fantov. In takoj smo se spoznali. En sam pogled, en sam pozdrav, pa se je že pokazal naš fant. Grem po ulici v Bitolju. Srečam vojaka. Narednik vojne muzike. Nekdaj je nosil našo značko. Pozdravi. Odzdravim. »Fant, ti si pa Slovenec!« »Jesam, gospodine!« mi odgovori v prvem presenečenju. Od kod si pa doma? Pa sva takoj na Viču, ali v Šiški, ali kje na Gorenjskem. (Ne zamerite mi, drugi Slovenci! Čeprav sem Lavantinec, ampak ti »gorenjski fantje,« med njimi sem našel še največ značajev!) Pa se mi zdite tako znan. Kje sva se neki midva

videla. Saj res, pri nas ste imeli duhovne vaje za fante. Gospod, še danes sem vam hvaležen. Če bi ne bilo takrat tistih duhovnih vaj, preden smo šli »noter«, bi bil danes morebiti nesrečen, kakor je že več mojih tovarišev. — Zdaj pa vidim, da ste imeli prav, ko ste nam rekli: Fantje! Versko vprašanje je vaše najvažnejše življenjsko vprašanje. Hoteli so mi značko spremeniti. Ne dam! — Prav imate: vsak živi sebi, vsak moli sebi, vsak greši sebi! Duhovnik nima nič od tega! Če se naš fant izneveri Bogu, nima duhovnik osebno nič škode, ampak fant nosi v sebi zastrupljeno kri in dušo in ta strup bo prinesel v svoj dom in družino. — Da ti naši fantje! Rajši so izgubili službo kakor sami sebe, svoj značaj! Bog jih živi!

Srečal sem fanta na Francoskem na Forbachu. Bil je precej natrkan: ko smo se peljali po električni železnici iz Stiring-Wendela v Forbach, je poznal vsako beznico, in poznal v vsaki beznici vse blodnice in njihove cene. Poleg njega pa je tiho ječala njegova slovenska »zaročenka«. Ko sem med drugimi obiskal tudi njega na stanovanju, mi je pripovedoval svojo žalostno storijo. — Gospod! Meni je strašno hudó v srcu! Moj oče je doma bogat gostilničar in jaz sem njegov sin edinec. Naša mati so bili jako dobri, pa so mi unrli zgodaj. G. kaplan so me imeli jako radi. Pa sem vedno silil v njihovo fantovsko društvo. Toda oče je sovražil duhovnike. Da bi me odvrnil od verskih društev, me je vedno vodil in silil v brezverska fantovska društva. No in me je res »spreobrnil«. Začel sem duhovno propadati. Oče je kmalu dosegel svoj cilj. Kmalu nisem več silil h g. kaplanu. Še več. Postal sem bil največja baraba v vasi. Moj oče je počasi postal z menoj nezadovoljen. Videl je, da bom zabobnal njegovo premoženje že pred njegovo smrtjo, če pojde tako naprej. Pa so nastali prepiri. In nekega dne, da starega prav ujezim, sem rekel: »pa grem v fremt!« In sem odšel sem v te proklete rudnike. Čakaj stari, nisi hotel, da bi postal pošten fant, zdaj pa imej barabo. — Rad bi šel domov, da bi rešil dom in sebe, pa nimam več moči v sebi. Slabo društvo mi jo je vzelo vso! In izginil je v gostilno. — Ostala je v sobi njegova zaročenka. Bila je doma dobro dekle. Pa jo je zvalil za seboj. »Poročil te bom.« Vedoč, da je sin edinec in da mu ne uide dom, je šla za njim, »da jo bo vzal.« Toda v tujini je sto težav za poroko, ker je težko dobiti potrebne listine, ne razumeš jezika, ne poznaš državnih predpisov in zakonov, in če ni blizu domačega duhovnika, je to skoraj nemogoče. Tako se je ta »poroka« zavlekla, fant se je kmalu »zaročenke« naveličal, ker so one po gostilnah bolj zanimive,

in zdaj ji ponuja, da ji v sedmem mesecu plača vožnjo domov . . . Vsak živi sebi, moli sebi, greši sebi . . .

Hodim po Bogovini v Srbiji. V tem rudniku se je pred nekaj leti zaslužilo jako dobro. Po sto dinarjev in še več en sam šiht. Pa je teklo vino z miz; služili so ga slovenski žulji, pile pa vlaške razpustnice in ciganke . . . In ko že v gostilni nihče več ni hotel piti, so navrtali sredi mize luknjo, da so ga tja izlivali pod mizo, ej du-naj . . . ! Slovenski duhovnik je bil prišel na obisk, pa mu nihče ni odzdravil. Danes je v Bogovini drugače. Največja in najtežja dnevnicja je do 40 Din. Če bi jo dobili, bi bili hvaležni. Danes berem v beograjski »Politiki«, da že drugič štrajkajo, ker niso dobili izplačano že poldrugo leto. Za Veliko noč letos sem jih obiskal. Dobili so nekaj na račun. Gostilne so polne in cigani svirajo, Vlahinje in ciganke vse razpaljene, za denar naših žuljev. Srce se mi krči. Naša kri v strupu cvrči. Saj je znano, da so po teh krajih cele vasi okužene. Gorje ti, domovina, če se ti povrnejo otroci domov . . . Pa sem srečal na cesti sredi te Sodome našega fanta. Pozdrav. Kako si pa ti ostal v tem Mrtvem morju živ? »Oba z ženo sva bila v katoliških mladinskih društvih. Jaz sem moral najprej po svetu. Prišel sem v to Sodomo, s pridnim delom sem si upal ustvariti svoj dom. Takoj ko sem si spravil potrebno vsoto, sem se odpeljal domov in si poiskal pošteno dekle, da bodo moji otroci imeli slovensko, katoliško mater, jaz pa verno ženo.« Drugi dan sta bila oba pri sv. zakramentih. Vsak živi sebi, vsak veruje sebi, vsak greši sebi, podira sebi, gradi sebi.

Rtanj, ti naše rajhenburško Senovo, samo da nimaš blizu Marijine bazilike na gričku, ampak samo črne rove pod zemljo in zasteničene barake ob pobočju. Stopim v tako leseno stanovanje. Prijazen sprejem. Dva brata. Poklicni slovenski rudarji, ki so prišli iz tujine. Ostali so sicer verni, toda niso šli skozi naša fantovska društva. Eden se misli poročiti: vzel bo Slovenko, morebiti bo šlo za silo. Drugi pa je že poročen, toda hoče se ločiti. Poročil se je z domačinko, drugoverko. Pred poroko je bila sladka in dobra, kakor vse neveste. Fanta je to preslepilo. Mesec po poroki pa sta naenkrat zapazila vse polno razpok in špranj in versko brezdno, ki ju dušno in miselno deli. Zdaj je revež v nevarnosti, da ga žena zastrupi, da se ga »osvobodi«. »Oh gospod, če bi bil jaz prej svojo vest poslušal, pa bi bil danes srečen. Tako sem pa za zmirom udarjen.« — Vsak gradi sam sebi, vsak podira sam sebi, sam sebi živiš, sam sebi veruješ, sam sebi grešiš.

V ječi v Zaječarju. Zvedel sem, da so tam štirje naši jetniki-ubijalci. Slovenec-Dolenjec. Zaklal je domačinko. Tu je tolikokrat slišal, da so »vse vere glih, vse so dobre, vse so za nič, eden je Bog« i. t. d. Revež, izruvan iz domače zemlje, njegova duša ni imela več korenin. Pa si je »privzel« vlaško domačinko. Čisto ga je zmešala. Polna so včasih usta o naši »kulturi«, toda ko ni nič vere, je tudi kulture konec! Fant je imel prihranjenih 18.000 Din in to je Vlahinja dobro izrabila: lušno se je živelo po borskih pajzeljnih. Toda taka stvar postane kmalu enolična. Pa si je »druzga zbrala«, prej pa je fantu vzela za spomin vse njegove »cesarske pildke!« Ko

Čukarica pri Beogradu, rezidenca misijonarja g. Andreja Tumpeja.

se ga ni hotela usmiliti, da bi mu denar vrnila, jo je pijan zaklal. Zdaj čaka obsodbe v Zaječarju. Zdaj so se mu odprle oči: spravil se je z Bogom in po dolgih letih obhajal zopet svojo Velikonoč, toda v — ječi, namesto v srečnem domu. Vsak živi sam sebi, vsak veruje sam sebi, vsak greši sam sebi . . . V sodni celici ždi drugi rudar. Imel je tovariša. Skupaj sta bila v jami, skupaj po gostilnah in ko se je oženil (z drugoverko) je hotel ta »prijatelj«, da bi bila tudi skupaj v isti družini . . . Žena brezvestna drugoverka, je bila za to. Pa so se zabliskali nekega dne noži. On je bil urnejši. Tudi ta se je zdaj spomnil Boga mladinske vere, za večnost ne prepozno, toda za ta svet žal prepozno. »Gospod, pravzaprav sem zaklal sebe in svojega enoletnega sinčka . . . !« Vsak živi sam sebi, vsak greši sam sebi, vsak veruje sam sebi. Fantje! Živite Bogu, da živite sebi!

ZDRAVSTVUJ, PRVI ROD!

(MISLI OB TRETJEM ZVEZKU »NAŠE POTI«)

Ton Vin

Mlavec, ki si z doma po svetu za kruhom šel, danes pa si doktor, ravnatelj, uradnik, svojega doma in nauka očetnega po kljub vsej modi in civilizaciji ne pozabljaš, ti si pravi prvi rod! V tebi je zdravo zrno življenja; mladi razori rodu, ki po tvoji poti prihaja, pa zijajo in kličejo semen. Vrzi jih ti, s polno roko jih vrzi, prvi rod!

Iz kmetskega doma, skromnega, si prinesel s seboj strogo občutje za poštenost, pravičnost, zdravo zavest družine in morale. Iz korenin slovenske zemlje si se nasrkal zdravja, zdaj si resničen utrip in izraz slovenske narodne duše. Iz samih žrtev si zrastel, zdaj mnogo žrtvuješ za rod, ki prihaja in bo naša bodočnost.

Tvoja dolžnost je to, da svoje krvi ne zatajiš, žrtev ne opustiš — ali vendar! V naših dneh je to velika reč, si velik mož v naših očeh, ki to dolžnost umeš!

Za žrtve si imel dobro šolo.

Saj ti vse mlade dni prepleta pomanjkanje, beda in skromnost. V vedni borbi z zemljo si z njo živel, letoval, zimoval, brstel in zoril, rastel in padal. Priroda, po roki očetovi in materini, ti je bila prva učiteljica. Priroda pa je bila in bo vedno zdrava. Zato si ti iz nje nabiral zdravih prvin, za katerimi naš čas s tako silo koplje v globino.

Nevidne sile, ki prirodo vodijo in našo usodo snujejo, si vedno spoštoval. Zato si občutljiv za slabo dejanje, ter kaj spretno ločeval zrno od pleve. Kompromisarstvo kjersibodi je neprirodno. Zato si ga zavrgel. V prirodi je svoboda. Ne poznaš zato klaverne zavesti, da bi mogel biti človek odvisen od naklonjenosti ali nenaklonjenosti požlahtnjenih oblastnikov! Vsako krivico, prizadejano na ugledu ali imetju svojega druga rad in sproti poravnaj. Neporavnana krivica je namreč tisti račun, ki ga že cela desetletja rešuje svet.

Dom ti je grad. Živ je spomin očetove bajte z gmajno in njivo, z gozdi in pašniki. Družina ti je paradiž, sveta družinska vez. Zgodaj si začutil smisel za žrtve. Za tvoj studij se je žrtvoval oče in mati, brat in sestra. Najpotrebnejše od ust, vsako misel in skrb, vse žrtve za tvojo bodočnost!

Zdaj si velik dolžnik svojemu domu, rodu svojemu, zemlji slovenski. Nisi nehvaležen sin, judež, izdajica naroda! Kdor za dom smisla nima, žrtev in božjega življenja ne pozna, je zrno snetnjavo.

Če dvomiš o tem: le od blizu v obraz jih poglej, te naše narodne voditelje. Kdaj je in kdo izmed mož drugega, tretjega rodu naši skupnosti kaj velikega dal? Prečesto le slab zgled in spotiko!

Prvi rod! Tvoj oče je bil rokodelec! Kaj bo tvoj sin? Varuj ga Bog, da ne bo mehkužen in tujec: tebi, rodu in Cerkvi!

PODOBA IZ SANJ

Novoselski.

Potoval sem v daljni svet. Videl sem toliko raznovrstnih ljudi in narodov, da sem se čudil, kako da more naša tako majhna zemlja vso to množico nositi na svojih plečih.

Zdelo se mi je, da vsi ti različni narodi nekaj iščejo, pa sem kmalu spoznal na njihovem obnašanju, da iščejo nekega — izhoda, izhoda iz svojega položaja, v katerem se mi niso zdeli srečni.

Pa ga niso našli!

Šli so in šli in prišli vedno nazaj, od koder so izšli . . .

Pridem v neskončno pokrajino — brez ljudi. Preko te pokrajine je stal zid, visok, žalostno sivo pobarvan. Dokler mi je segel pogled, sam zid, sam ta neizmerni, žalostni zid!

Začnem hoditi ob tem zidu. Dolgo sem hodil, zelo dolgo.

Kar začuden obstanem. Noge so se mi ustavile, kakor na skrivno, mogočno povelje. Zdelo se mi je, da slišim od nekod grmeti povelje »Stoj!« Ozrem se. Pred menoj se pojavi grozna slika. Velika ženska podoba, s temenom segajoča do vrha zidu, visokega skoro deset metrov, stala je vzravnana ob zidu, nepremično, kakor kip. Zavita je bila v rujavo tuniko, segajočo od vratu do tal. Prepasana je bila z belim, za vrv debelim konopcem. Roke je imela skrite za hrbtom, da je izgledalo, kakor da so vklenjene ali zvezane ter pritnjene na zid.

Obraz pa je imela bled in čudovito dostojanstven. Iz resnih potez na licu je bilo razbrati, da trpi silne duševne muke. Oči, velike in

globoke so zrle nepremično v daljavo, kakor da bi tam daleč iskale ali že gledale svojo daljno usodo . . .

Nisem mogel obrniti pogleda od te čudovite podobe, v kateri sem videl vtelešeno vso usodo nesrečnega življenja in ves up v lepo bodočnost.

Ko stojim in motrim prikazen, pridirja v eni sapi mlad kmet na vozu, podobnem ruski telegi.

Kakor udrt v tla obstane, pogleda podobo, zmaje z glavo in prime za vajeti, da oddrči dalje.

Vprašam kmeta: »Kdo je ta žena?«

»Moja mati«, odgovori kmet in zdirja dalje tik ob zidu, za katerim izgine.

A kmalu se zopet vrne, obstane z vozom pred prikaznijo, kakor okamenel. Ozre se v podobo in zmaje z glavo.

In zopet vprašam: »Kdo je ta žena!«

»Moja mati«, odgovori mladi kmet, napne vajeti in zdirja dalje, tik ob zidu, za katerim izgine.

Pa kmalu se zopet povrne, tretjič, obstane kakor priraščen v tla, upre tužen pogled v podobo in zmaje z glavo.

In tretjič vprašam: »Kdo je ta žena?«

»Moja mati!« glasi se tretjič odgovor in kmetič zopet napne vajeti, da bi oddirjal; a tokrat ga ustavim, ne pustim ga dalje, hočem izvedeti več.

»Kaj žalega je storila tvoja mati, da je obsojena, stati privezana k temu zidu?«

»Moja mati ni storila nikomur nič žalega, nikomur ni skrivila niti lasu!«

»In zakaj je obsojena? Kdo so, ki so jo obsodili?«

»Moja mati je bogata, silno bogata, — vse tu okoli je njena posest. A pridvela je čreda volkov, lačnih volkov, ki se jim je zahotelo plena. In zdaj žro . . . žro . . .«

»In mati?«

»Čaka, da se volkovi nasitijo, čaka, da se jim od sitosti razpočijo trebuh . . .«

»In potem?«

»Ko prenasičeni odidejo!«

»Ali pa?«

»Poginejo!«

»In ti?«

»Trikrat sem dirjal onkraj zidu, da vidim, da li so se že nasitili volkovi in trikrat sem se vrnil, kajti še niso nasičeni, še so lačni!«

»In ta zid — kaj pomeni ta zid?«

»Meja je med preteklostjo in bodočnostjo ...«

»In kako se imenuje mati tvoja?«

»Rusija!«

»In ti?«

»Sem njen dobri otrok, sem njen narod.«

Za tem sem se prebudil in na pol bdeč še razmišljal, sem li res sanjal ...

BLAGOSLOV KMEČKEGA DELA

K. C.

Ko je Bog zemljo preklel, je rekel Adamu, da se bo v trudu od nje živel vse dni svojega življenja, trnje in osat, da mu bo rodila, zelišča s polja da bo jedel in v potu svojega obraza da bo užival kruh. Trda je ta obsodba, toda neizmerno je božje usmiljenje, in tisti, ki izpolnjuje voljo Boga, bo deležen tudi božjega blagoslova.

Kmečki stan vrši s svojim delom voljo božjega Sodnika, izrečeno ob izgonu prvih staršev iz raja. Koliko kmečkega potu je že od tistih dob popila zemlja! In vendar vidimo kmeta v trudu in znoju, polnem radosti, obdelovati zemljo. Vsak opazovalec dela v raznih poklicih bo priznal, da ni nikjer videl delati s tako predanostjo, s tako vnemo in ljubeznijo, kakor dela kmet na polju, travniku, v gozdu in doma pri vseh svojih opravkih. Nikjer ne slišiš toliko vedrih šal kakor pri kmečkih delavcih.

V tovarnah, delavnicah, v prometnih napravah in pri drugem delu delajo tisoči delavcev. Razdele si delo po najbolj premišljenih načrtih in opazovalec vidi nekak ritem v delu stoterih. In vendar kakšna razlika med tem delom in kmečkim delom! Vas obdeluje svoja polja, kosi travnike. Vsak dela na svojem. Tekma se vrši med posamezniki, a smisel za skupnost, za medsebojno pomoč ni nikjer tako živa kakor na vasi. Naložen voz se je prevrnil ali obtičal v blatu. Treba je hiteti, nevihta se bliža. Tedaj priteko sosedge, pripeljejo priprego in naenkrat je voz doma in pod streho. Kosci na travniku tekmujejo, pode drug drugega, »travo si v žep mečejo«, a

vendar pri vsem ostanejo eno v svojem hotenju in mišljenju. Vse kmečko delo doma in zunaj doma zahteva sodelovanje, ne samo mehanično, brezmiselno, ampak premišljeno, vsakokratnim razmeram prilagodeno. Če pride kmet zjutraj v hlev, čuti takoj, je li vse v redu, ali ne. Tam se tele nekam nenavadno obnaša, tu krava še ni vstala, konj noče jesti. Vse to mora opaziti in presoditi. Če odide z doma na drugo delo, mora na vse to opozoriti tiste, ki ostanejo doma. Kmet ima opravka z živo, snujočo in presnavljajočo se naravo in imeti mora dar opazovanja in pravilne presoje. Zato se naravno mora v kmetu razviti razsodnost, preudarnost, zato občuduje mestni človek kmečko previdnost, zato se iz kmetov obnavlja vedno in povesod inteligenca.

Danes vse to vedno bolj uvidevamo in iz tega izvajamo tudi posledice. Geslo: »Delu čast« prihaja do veljave. Nemci so uvedli tudi v tem pogledu sistem. Poslali so vso mladino na delo. Pomešali so mladino vseh stanov in ji odkazali delo: izsuševanje močvirja, obdelovanje tako pridobljene zemlje, gradnji cest itd. Bolgari so še pred Nemci vpeljali delovno dolžnost. Pri nas takih od zgoraj diktiranih poskusov še nimamo. Pač pa so pametni ljudje sami od sebe že poprej delali tako. Na gimnaziji sem imel mestnega tovariša. Že v četrti šoli sva na počitnicah, kamor sem ga povabil na svoj dom, opravljala vsa kmečka dela. Zjutraj sva nakrmila in napojila živino, vodo je bilo treba nositi iz vodnjaka, izkidala gnoj, nastlala stelje, nakosila in prinesla ali pa pripeljala domov sveže krme. Ko je bila košnja, sva že po malo kosila med kosci. Sprva je to težko delo, dokler se telo ne privadi posebnemu načinu gibanja. Kako dobro sem kasneje razumel opis košnje v slovitem Tolstojevem romanu Ana Karenina! In tako smo kmečki dijaki po večini delali in vedno čutili, da smo ostali v živi zvezi z domom, z zemljo, z ljudmi. Ni bilo tu treba mnogo besed. Bilo je na političnem shodu v Trbovljah leta 1920. Med mojim govorom so začeli nagajati navzoči komunisti. Eden od njih zakliče: »Kaj nam boš o delu govoril ti, ki nikoli dela poskusil nisi!« Predno sem mogel sam odgovoriti na ta medklic, se iz vrst delavstva oglasi nek moj ožji rojak, rekoč: »Ta je več delal z roko, kakor ti. Poznam ga z doma.« In komunistični hujskač je bil odpravljen.

Vsako leto se iz mest odpošiljajo razne otroške kolonije na deželo in na morje. Eno tako kolonijo imamo že nekaj let priliko opazovati. Vodstvo je dobro poskrbelo za dobro stanovanje in zadostno

hrano. V časopisih se poroča, koliko je mladina pridobila na teži. Vendar se mi zdi, da to le ni pravi način. Otroci se igrajo, kopajo, sprehajajo. Tam pri kmečkih hišah pa njihovi kmečki vrstniki opravljajo koristna dela, pa so čvrsti, zdravi, razumni in bodo, če pridejo v mestne šole, gotovo pri učenju nadkriljevali svoje mestne tovariše.

Pa imamo še drugačne počitniške kolonije. Pri znanem kmetu sprejmejo vsako leto delavsko deklico iz mesta. Dajo ji stanovanje in hrano, a ob enem jo uvajajo v vsa domača opravila. Povsod pomaga tako, kakor pokažejo domači otroci. Prav zadovoljni sta obe strani. Mislim, da ni potreba razpravljati o tem, da ta drugi način neprimerno bolj odgovarja zdravim vzgojnim načelom. Imamo že mnogo takih slučajev. Tudi naši kmečki fantje, dijaki, povečini na počitnicah ne pohajkujejo ali polegajo, ampak se uvrste v delavne kmečke vrste pri delu, ki je njihovim močem primerno. Vendar bi bil tu potreben še sistem. Počitniške kolonije po dosedanjem načinu bi bilo treba nekoliko preurediti. Pa tudi za odrasle, ki gredo na počitnice, bi bilo prav in dobro nekaj smisla za to, da samo lenarjenje cele dneve in tedne ne koristi ne duševno in ne telesno.

Za vso mladino bode tudi pri nas potrebna obveznost ročnega dela za določeno dobo. V naravi, kjer se z delom uničuje trnje in osat, se bori z divjimi elementi in se urejujejo naravne sile človeštvu v korist, kjer se prideluje živež, ki nam je vsem potreben, bo v trudu in znoju, polnem radosti, zavest skupnosti vseh stanov oživela in delo, ki je kazen za greh, bo po neizrekljivi dobroti božjega Vodnika in Plačnika, postalo blagoslov.

KRIZA ZNAČAJEV

Tone Kušar

Živimo v dobi splošne gospodarske stiske. Vsepovsod pomanjkanje dela in zaslužka. Beda in siromaštvo rasteta med narodom.

Poleg gospodarske, telesne krize pa doživljamo še drugo, ki je mnogo nevarnejša. To je duhovna kriza — kriza značajev. Prav za nas fante je to vprašanje zelo važno, kajti mladina je up in bodočnost naroda in Cerkve. Vprašajmo se torej pred svojo vestjo in pred Bogom, ali smo svoj značaj izklesali, ali imamo lastne moralne temelje, in če jih imamo, ali živimo po njih? Zdi se, da tudi nam katoličanom

danes zelo manjka značajev. Vedno več je med nami povprečnežev, takih, ki tekajo danes tja, jutri drugam, žive, kakor pač kaže. V dobri družbi so dobri, v slabi pa slabi, porivajo jih eni naprej, drugi nazaj, sami se pa ne znajo odločiti, ker nimajo lastnega spoznanja in krepke volje.

Upam, da v naših vrstah ni mnogo takih slabičev. Zavedajmo se, da neznačajnost rodi veliko zla. Značaj je nosilec zdravega in poštenega življenja, bodisi v stanovskem, družinskem, družabnem in državnem življenju. Narod in država ne moreta živeti od povprečnih ljudi, ampak samo od značajev.

Zato hodimo vedno po eni poti, imejmo moč in pogum, stojmo na lastnih nogah in živimo po svojem lastnem prepričanju. Naša prva skrb naj bo, čuvati svojo značajnost do konca. Kakor smo ponosni na svojo lepoto, moč in korajžo, toliko bolj bodimo ponosni na svoj značaj, ki smo ga v jeklo vkovali in v kremen vklesali.

Ruski pisatelj Ivan Bunin je dal svojemu sinu za pravec življenja rodbinsko geslo: »Živi tako, da boš v čast našemu rodu in imenu, ljubi državo in ostani zvest Cerkvi, vedno drži dano besedo, bodi v boju pogumen in pošten, v ljubezni in zakonu čist, brani slabejše in se poteguj vedno za tistega, ki ga vsi drugi napadajo in stiskajo.«

Fantje! Ali bomo zmogli živeti po tem geslu? Da! Toda le tedaj, če imamo krepko voljo in kremenit značaj. Zato pa v svojih molitvah večkrat prosimo Boga: Oče naš, daj nam mnogo dobrih značajev.

KAKO JE Z NAŠIMI ODRI?

Niko Kuret

Kdor pregleduje statistiko predstav na katoliških društvenih odrih, bo opazil, da je spored naših odrov zelo pisan, neenoten, zmeden in različno vreden.

V naši igrski proizvodnji je nastal v zadnjih letih občuten zastoj. Stare igre so bile že znane ali pa so izginjale v pozabljenje, po svoje smotreno in izbrano izdajanje tiskanih zbirk je nenadoma prenehalo. Če že prej ni bilo nikdar pravega vodstva našega igranja, ki bi bilo dajalo smernice in strokovne nasvete, se je pomanjkanje osrednjega vodstva pokazalo v usodni meri vprav v tej dobi prave anarchije. Pojavili so se razni »pisatelji«, ki so sicer res skoraj zmeraj iz dobrega namena začeli spisovati igre po vzorcu tistih, ki so jih bili igrali vse doslej. Nastalo je na ta način precejšnje število iger, ki so se širile in se še širijo rokopisno. Vrednost takih del, ki nimajo posebnih ambicij, je pač skoraj zmeraj enaka ničli, če-

prav se močno uprizarjajo. Na drugi strani so se pojavili razni dvomljivi prevodi, stara, na novo sfrizirana krama. Tudi to se v obili meri igra, besedila se širijo prav tako rokopisno. Tretji pojav te zmedene dobe pa je seganje po igrah, ki jih je igralo ali jih igra Narodno gledališče in jih neprevidna kritika označuje kot primerne za »ljudske odre«. Brez pomišljanja segajo zlasti odri s tradicijo — pa tudi taki brez nje — po takih igrah, ki jih, prvič, zmore samo poklicni igralec in ki, drugič, v ničemer ne odgovarjajo namenu in pomenu ljudskih odrov.

V tej zmedi je potrebno dvoje: poskrbeti za zadostne in primerne igre ter izbirati novi repertoar po resnično ljudskemu odgovarjajočih načelih.

Ta načela pravijo, da je ljudski (»laični«) igralec nekaj drugega kakor poklicni igralec. Poklicni igralec oblikuje lahko katerokoli vlogo, če mu količkaj »sedi«, ljudski igralec pa oblikuje igro le tedaj dobro in brez laži, če odgovarja njegovemu najbolj notranjemu bistvu. To bistvo pa je njegovo svetovnonazorno prepričanje. Igra je poklicnemu igralcu umetniško ustvarjanje, ljudskemu igralcu pa predvsem izpoved prepričanja.

Če to merilo nastavimo na vse tisto, kar se pri nas igra in kar se dá igrati, nam ostane bore, bore malo. Treba je zato, da damo na svetlo zadostno število primernih iger. Potruditi se moramo, da so te igre domače, izvirne. Če takih ni, se moramo zadovoljiti s prevodi. Šele čez dve, tri leta se bo lahko reklo, da imamo za silo nekaj takih iger. Vse, kar se dozda v tej smeri dela, je samo odpomoč v najhujši sili.

Kdorkoli se trudi pri nas za takšno razumevanje in usmerjanje igranja, orje še težko ledino. Le redko se kdo najde, ki bi s polnim razumevanjem in delovnim navdušenjem poprijel za delo in pomagal. Velika večina je pač prepričana, da je treba glede na naše igranje nekaj ukreniti, ne more pa še priti do jasnosti, kako in kaj. Mnogokje se bodo pojavile težke ovire s tistim elementom med igralci — ne toliko med gledavci —, ki ga je dosedanje šušmarjenje v duhu zloglasnega igralskega diletantizma tako spridilo, da ne morejo več doumeti poslanstva svojega igranja in ljudske igre sploh in da jim je zmeraj pred očmi le vzor — poklicnega igralca in poklicnega gledališča. Tega elementa ne bo mogoče nikdar spreobrniti, novo delo bo treba započeti z novimi, mladimi močmi, čeprav so tehnično za »starimi« igralci.

Ob koncu letošnje igralske dobe je pogled na minulo delo dokaj nejasen. Predstav je mnogo, vrednosti pa zelo malo. S takim gradivom ne bi mogli stopiti pred svetovno kritiko v imenu slovenskega ljudskega igranja. In to je treba čimprej odpraviti.

Statistika kaže, da tvorijo dve tretjini vseh ljudskih predstav v Sloveniji vprav predstave na tako ali drugače katoliško usmerjenih odrih. To nam mora postati mogočno orožje. Z naših odrov mora v novi igralski dobi vse, kar je brezbarvnega, plitvega, iz stare neusmerjenosti rojenega, vse, kar se ne krije z našo notranjo vsebino in kar hoče biti samo posnemanje umetnosti. Predstave v novi igralski dobi ne smejo biti nikoli v nasprotju z duhom cerkvenega leta, kar se je v minulemu letu tolikokrat dogajalo.

Treba je jasne in zavestne smeri, treba je načrta. Oder mora spet stopiti v službo Cerkve, kakor je bilo nekoč. Kot udje Cerkve moramo moliti in delati, a nič manj tudi zabavati in se smejeti. Vse to moramo vršiti tudi na odru.

M L A D I + GROBOVI

JOŽE KOŽELJ

umrl 30. aprila 1934 v državni bolnici v Ljubljani.

Rekli so fantje, da naj bi Ti kdo kaj napisal. V Kres bi dali, so dejali, da bi bilo za spomin nam in za slovo Jožetu, ker takega fanta kot si bil Ti, dragi Jože, ne bo spet kmalu med nami. Tvoj vedri smeh, Tvoja resnošaljiva beseda, kako je vedno oživljala naše društvene večere. Bil si vedno in povsod prvi, poln najlepših načrtov za bodočnost, ves navdušen za lepo igro in za lepo našo narodno pesem, skušal si privabiti vse, posebno mlajše, k pevskemu odseku, ki se je po Tvojem prizadevanju zopet lepo počivil.

Toda zgodilo se je, česar nisi pričakoval Ti, še manj pa mi. Nismo mogli verjeti, da si brez slovesa odšel od nas in nas pustil same. Najlepša pomlad prihaja k nam, ja mi je ne vidimo, vidimo samo Tvoj grob, ves z vencu in cvetjem posut. Duša Tvoja, upamo trdno, se raduje večnega maja, saj Te ni poklical nebeški vrtnar nepripravljenega.

Spominjaj se nas, Jože, pri Gospodu naših potov in življenja. Ni Te več med nami, Jože, toda spomin nate ne bo zamrl v nas dokler se še mi ne združimo s Tabo v večni pomladi.

Jože Koželj, tovarniški delavec, iz fare Tunjice pri Kamniku, je umrl 30. aprila 1934 v deželni bolnici, v svoji 28. pomladi. Zdrav je šel zjutraj na delo, ali domov ga ni bil več. Postal je žrtev nesreče. Bil je marljiv, dobra in vesela duša, soustanovitelj in delaven član Prosvetnega društva v Tunjicah. Svojim starišem je bil vzoren sin in jim je vedno rad pomagal. Njegovo splošno priljubljenost je najbolj izpričal veličasten pogreb. Bodi rajnemu lahka zemlja domača. Naj počiva v miru na hribu sv. Ane. Ohranimo mu časten spomin!

France.

PO ŠPORTNEM IN TELOVADNEM SVETU

O KOPANJU IN PLAVANJU

V poletnih mesecih ožive bregovi rek in globokih potokov. Kdor le more, si vzame vsaj toliko časa, da se od časa do časa ohladi v sveži vodi.

Kdor se hoče brez nevarnosti kopati, mora znati plavati. O važnosti plavanja je br. Jože H. napisal obširen članek v lanskem »Kresu«. Paziti pa je treba tudi na sledeče:

Nikoli ne smeš iti razgret v vodo, zlasti ne s skokom na glavo. Če je telo razgreto, se razširijo krvne cevi posebno na površju

telesa, tik pod kožo, da se na ta način kri hitreje ohlaja — žile so nabrekle, kot pravimo. Če pride koža nenadoma v dotiko s hladno vodo, se krvne cevi na površju radi toplotnega dražljaja (v tem slučaju mraza) hitro skrčijo, hitreje, kot se morejo razširiti krvne cevi v notranjosti telesa — zato nastane trenutno silen krvni pritisk in neredka posledica je *kap* (kaka važna krvna cev v možganih ali blizu srca poč) ali vsaj *trenutna slabost*, ki pa često povzroči utopitev. Mnogo nesreč pri kopanju, zlasti na deželi, je temu vzrok.

Onemogočiti je treba vsak trenuten strah. Zelo važno je, da kopalec točno pozna prostor, kjer se koplje (globino in obliko dna in brega). Posebno je treba biti previden, če voda ni prozorna in če je breg zaraščen in strm. Zato naj kopalec prostor, kjer se hoče kopati, najprej skrbno preišče (ga križem preplava, izmerja globino itd.). Kopanje na stalnem, znanem mestu odvzame kopalcu neprijeten občutek negotovosti v vodi.

Izogibaj se vsakih neumestnih šal v vodi: Če nenadoma porineš sokopalca v vodo ali ga potisneš pod njo, more to povzročiti nesrečo. Slaba šala je tudi posnemanje utapljajočega (saj je znana zgodba o pastirju, ki je dvakrat za šalo klical na pomoč proti volku, ko je volk res prišel, mu pa nihče ni prišel na pomoč).

Pravilno kopanje osveži telo in duha. Mnogi, zlasti dijaki, ki imajo dovolj prostega časa, preleže cele dneve na bregovih in zdi se, da je njih edini namen, dobiti čim bolj temno kožo. Vpliv sonca je zdravilen, to je res, a vsako zdravilo vpliva ugodno le, če ga človek uživa v pravi meri. Če imaš malo časa na razpolago, prav, izpostavi se soncu, če pa imaš proste cele dneve, ne žrtvuj jih samo sončenju, izberi si opravilo — kakršnokoli, samo ne polegaj cele ure — to je zavržen čas. Stalno poganje na soncu otopi v človeku duha in mu odvzame vso prožnost za razmišljanje, istočasno pa vzbuja v njem telesno čutnost. Kam to privede človeka, nam najbolj nazorno kažejo narodi, ki prebivajo stalno v vročem podnebjju.

Ne polegaj, igraj se z žogo, teci, meči težak kamen, skači in pa *plavaj* — saj to je ravno največja ugodnost, ki ti jo nudi poletje. Na ta način se telesno okrepiš, duševno spočiješ in osvežiš za svoje poklicno delo.

TURISTOM NA POT

Zdi se danes, da je bolj moderno iti pozimi v gore kot poleti. Bolj moderno, ne bolj naravno. Ko še ni bil razvit turizem, so že hodili naši gorenjski kmetje leto za

letom v planine in tam preživali tedne in mesece v najtesnejšem stiku z njimi. Boj za obstanek jih je silil, da so iskali in našli za svojo živino sočno pašo v visokih planinah. In tako je bil kmet tisti, ki je prvi spoznal in občutil lepoto planin. Šele po njegovih sinovih je bilo zanešeno to spoznanje tudi med meščane. Začela se je razvijati turistika, postavljale so se kočice, zaznamovale so se bele steze in dodelana so bila zavarovana pota do najvišjih vrhov, da so danes skoro vsakomur dostopni.

Kako sodi kmet o turizmu? Napačna je sodba, da kmet sovraži turiste. On pač razume, da vabi meščana lepota planin, ne more pa razumeti, zakaj n. pr. hodijo nekateri turisti v planine popivat in razgrajati, saj je v dolini pijača cenejša in pot bolj varna. Naravnost sovražnik narave pa je v njegovih očeh tisti, ki hodi v planine nabirat cela naročja cvetlic, pa jih potem ovenele razmetava ob poti; ki plaši živino in divjačino; ki z neprevidnostjo zaneti požar v gozdu; ki pušča odprta vrata v ogradi, da uhaja živina itd.

Kmet obsoja samo izrodke turizma in te obsoja prav vsak pravi turist, ki je na svojih izletih v planine prebil že marsikak prijeten večer in mirno prespal noč pod streho kmečkega doma ali pastirske kočice, dočim se je v planinskih kočah moral čisto pritoževati nad brezobzirnostjo in surovostjo kalilcev nočnega miru.

Borimo se skupno proti izrodkom turizma in ostro ožigosajmo vsakega, ki skrni božjo naravo s surovim obnašanjem in nedostojnim vedenjem!

KAJ V POLETJU?

Prišli so meseci lahke atletike. Priporočal bi fantom predvsem vaje v teku. Kdor ima kaj več veselja za šport, naj zbere skupaj fante in naj z njimi vadi tek zlasti v obliki štafete (fant predaja fantu palico). 200—300 m hitro preteči, to ni nikaka šala tudi še za tako krepkega fanta, če ni preje nič vadil.

Mnogokrat pridejo fantje skupaj, ne vedo kam in zavijejo — v gostilno. Ali ni

bolj fantovsko, kosati se med seboj, kdo bo hitrejši v teku, ali kdo bo dalj sunil težak kamen ali kdo bo dalj skočil, kot kdo bo prenesel več kozarcev vina. Včasih so meščani z zavidanjem opazovali krepke postave kmečkih fantov, ko so prihajali k vojakom; danes pa pogosto s pomilovanjem pripomnijo: »Kaj so res že stari 21 let?« Bridka resnica je to, ki naj bo odkrito povedana. Ni povsod tako hudo, a zlasti v vinorodnih krajih in kjer kuhajo mnogo žganja, se močno pozna telesno nazadovanje. Zato — v prostem času ven v naravo krepit in preizkušat svoje moči.

Borbe v Italiji za najvišji naslov, za svetovnega prvaka, so bile izredno napete, zlasti v skupini, kjer so tekmovali Italija, Avstrija ter Madžarska. Lažje stališče je imela Čehoslovaška, ker se je borila z razmeroma šibkejšimi nasprotniki ter je bila njena pot do končne tekme lahka, če izvzamemo tekmo z Nemčijo. In prišla je v finale, kjer je trčila na izredno nevarnega nasprotnika, sedanjega svetovnega prvaka, Italijo. Žalostno vlogo v letošnjem svetovnem prvenstvu je igrala osobito Madžarska, ki je veljala za resnega kandidata za svetovnega prvaka. Tudi Avstriji se ni

S tekme med Čehi in Italijani za svetovno nogometno prvenstvo

SVETOVNE TEKME V NOGOMETU

V vseh glavnih mestih Italije so se vršile koncem maja in začetkom junija izločilne tekme za svetovno prvenstvo. To pravzaprav niso bile nikake izločilne tekme, temveč nekako predtekmovanje, iz katerega smo nazadnje dobili po dva para, ki sta se borila za prvo, drugo, tretje in četrto mesto. Na predtekmovanja v Italijo je bilo pripuščenih samo 16 najboljših državnih reprezentanc sveta, ki so bile izbrane na prvih izločilnih tekmah med posameznimi državami. Naša država ni prišla v ožje tekmovanje v Italijo, ker je zadnjo tekmo napram Romuniji izgubila.

dosti bolje godilo, saj se je morala zadovoljiti samo s četrtim mestom, ker je svojo zadnjo tekmo napram Nemčiji izgubila.

Končna tekma se je vršila — kakor omenjeno — med Italijo in Čehoslovaško na Mussolinijevem stadionu v Rimu. Gledalcev se je nabralo kljub izredno visoki vstopnini okrog 40.000. Poročila pravijo, da je bila ta tekma nekaj posebnega, nekaj edinstvenega v nogometnem športu. Take igre — da svet še ni videl. Čehoslovaki so nadkriljevali svojega nasprotnika v tehniki, kjer so bili na taki stopnji, da se ne da popisati, ampak samo videti. Da niso zmagali, je kriva izredna smola, ki je

spremljala Čehi ves čas tekme. Poleg tega so pa še Italijani zelo surovo igrali, tako da Čehi niso mogli svojega znanja uveljaviti tudi v rezultatu. In kljub temu so dosegli v rednem času neodločen rezultat, vsled česar je morala biti tekma podaljšana dvakrat po 15 minut in šele v tem podaljškju se je posrečilo Italijanom

zabiti zmagonosni gol, ki jim je prinesel zaželjeni naslov svetovnega prvaka, o katerem so že dolgo sanjali, in katerega so hoteli in morali dobiti. Bili so pa Italijani v splošnem slabši od Čehov. Na tujih tleh bi gotovo zmagali Čehi. Prvi so torej Italijani, drugi Čehi, tretji Nemci in četrto Avstrijci.

»KRESU« POROČAJO

IZ SENTPETERA

Fantovski odsek KA pri sv. Petru v Ljubljani je obhajal nedavno lep družinski praznik. Dolgoletnemu predsedniku bratu Jožetu je priredil poslovilni večer. Br. Jože je namreč predal vodstvo odseka v mlajše roke in se umaknil iz predsedniškega mesta. Zato se je na ta lep večer zbrala vsa šentpeterska garda s starimi borci in mladci vred, da ob tem družinskem prazniku v duhu premeri pot, ki jo je prehodil odsek v zadnjih težkih letih.

Bratu Jožetu sta se za njegovo delo, ki ga je opravljal kot večletni predsednik odseka zahvalila br. Matija in br. Marjan, ki sta naglašala zlasti to, da je današnji večer, ko se bratu Jožetu zahvaljujemo za njegovo skrbnično delo, tudi večer, ko manifestiramo za našo idejo, naše prepričanje in naša načela. Kajti le ta so bila zmožna dajati bratu Jožetu volje in poguma, da je neustrašeno vodil odsek preko težav, ki so se z dneva v dan na novo pojavljale in ovirale delo odseka. Globoko katoliško prepričanje in ljubezen do našega trpečega naroda, zlasti ljubezen do našega delovnega ljudstva sta bili bratu Jožetu in odseku temelj in gibalo vsega njihovega dela.

Novi predsednik br. Marjan je izročil slavljenju diplomu — umetniško delo odsekovega člana — in mu povedal, da ga je odsek izbral za svojega častnega predsednika. Nato so nastopili mladci s svojo točko: »ob tabornem ognju«, večer ob sinjem Jadranskem morju, v daljavi se vžiga, ugaša in zopet užiga luč svetilnika, na

levi so beli šotori, v sredi gori taborni ogenj, okoli ognja pa sede naši mladci. Peter otvori sestanek ter se v kratkem nagovoru spomni domovine — Ljubljane in vseh bratov, ki so doma, posebno pa brata Jožeta, ki jim vsako leto pomaga, da morejo taboriti, dočim sam nima toliko časa, da bi si privoščil počitka v božji naravi. — Po razgovoru se oglasi taborna pesem, po pesmi zaigra vijolina ono mehko, otožno in hrepenenja polno pesem »Tamo daleko kraj mora...«

Tako smo proslavili družinski praznik in razšli smo se s prijetno zavestjo: Šentpeter še živi in bo še dolgo živel, ker se zaveda svoje naloge napram Bogu in narodu. — Bog živi!

NA PLANINE!

Trije so potrebni za družbo, mi pa smo bili že štirje. Milan, Tonče, Jože in France. Tiste dni pred nabori je namreč Milan predlagal, da prelomimo staro fantovsko navado in namesto v gostilne gremo na planine. Junak je vsekakor naš Milan; prelomiti tradicijo, zlasti na deželi, je nevarna stvar. Predlog je bil sprejet in načrt brez vseh konferenc narejen. Najbliže nam je Velika planina, dva dni pa imamo na razpolago za našo ekspedicijo.

Petelini so nam budnico in odhodno koračnico peli, ko smo vriskaje odhajali skozi vas, z vsem oskrbljeni, najbolj pa z dobro voljo. Jože je zbudil Ančko — kdo bi spal tako krasno jutro — in ji povedal, da gre, pa ne pride več nazaj; nagelj naj drugemu da. Markežev Ivan pa pride še ves

zaspan izza hleva: »Kam vas nosi veter tako zgodaj?« Mi pa: »Oj, zdaj gremo!«

Tam daleč za Pohorjem je vstajalo sonce in zlatilo vrhove pred nami, ko smo se pèli preko Plešivca. Dan nam je voljo požidal, vedno bolj razgibani smo postajali. Ozirali smo se nazaj v dolino. Iznad streh se je dvigal in vil dim. Zaspanci vstajajo. Vse do opoldne brez daljših odmorov. Mala planina naša prva postaja, a ne za dolgo. Opoldne smo taborili že na cilju. Velika planina, velik odmor. Jože, ki vse planšarje in planšarice pozna, nas predstavi. Pridno smo zajemali iz polne latvice in pomilovali starega moža, ki so mu smučarji pozimi domala kraljevsko palačo podrli. Grduni, pa taki!

Kaj sedaj? Porabili smo šele četrtno določenega časa. Kar naprej! Planin je še dolga sklenjena vrsta. Nov cilj: Korošica. Tone, umetnik na vsa glasbila, pričeniš od orehovega lista, je razprostrl karto pred nami. Kje bomo ložirali čez noč? Karta pove: na Rzeniku je bajta. Še en vzpon in ustavimo se pred nizko, že skoro razpadlo koč ob skalnati steni.

Spoštljivo vstopimo, le France premalo. Visokih vhodov je siromak navajen, pa je dvignil glavo in doživel ob hlodu prvi trdi pozdrav. Slabo znamenje, na njegovem čelu namreč. Noč je rosila in mraz je prihajal. Milan je zakuril na ognjišču. Lesena postelj je komaj za dva. Jože jo je tapeciral s smrečjem, Tone pa, da se bo ležalo še bolj gosposko, z rosnim šavjem. To, da se bo sparilo in da bo zelo toplo, je dejal. Pozno v noč smo sedeli ob ognju, peli, se smejali in zbijali šale. Živina nam je delala družbo, skozi lesene stene se je čulo njeno težko sopenje. France predlaga počitek. Milan pregleda zapahe in zapre lino v strehi. Trije se stisnejo križema na postelj. France pa, po dolgem na hlod, ki je služil menda za klop. Ogenj je ugašal, dim nam rezal v oči in nas dušil, lino je bilo treba spet odpreti. Kmalu nas je obiskal angel spanja. Tone pa je godec spé in bedé. Močni glasovi njegove trobente so nas hitro predramili. Kadar se v Ljubljani

kukavica skuja, jo bo tone izvrstno nadomestoval. Prerekanje sem in tja, nato spet spanje naprej.

»Fantje na noge! Dani se!« »Kaj? Kje gori?« vpraša ves razburjen France, ki se je s hloda prevrnil, da mu je po vsej glavi zvonilo, pa je mislil, da bije plat zvona. Milan se je široko zasmel za ognjiščem, kjer je pravkar zakuril. Tone ves v spanju: »Koliko je ura?« France pogleda: »Ena!« Milan zastrmi: »Pa sem mislil, da bo že dan.« Začelo nas je zebsti. Še bolj smo se stisnili in kmalu spet spali. Končno vendar le vstane zaželjeno jutro. France se ves zbit preteguje. Drug za drugim smo zlezli iz taborišča. Krasen sončni vzhod. Vsenaokrog samo čisto zlato, cele gore. Vse je bilo pozabljeno in smo samo še uživali. V hladno jutro smo se namerili preko Konja. Ostra sapa nas je rezala v nos. Po dolini Bistrice so se prihuljeno plazile megle, mi pa v sončni bliščavi visoko nad njimi na Korošico. Trapecasta Ojstrica se nam vedno bližje smeje.

Dom in stan pod Ojstrico. Še je čas, kar na vrh! Hooruk! Ojstrica zavzeta! Štirje ponosni zmagavci prvokrat v planinah. Opoldne. Logarjeva dolina in Robanov kot in še slap Savinje vabijo, mi pa moramo biti še do večera nazaj. S težkim srcem se ločimo. Še en pogled na božjo lepoto okrog nas.

Bolj v tek ko v hod smo se vrnili na Veliko planino. Razkropili smo se, da ponesemo vsak nekaj planik za svoje planinke in encijana za svoje mame, da ne bodo preveč hude.

Nato skoro v teku: Mala planina, Rogatce in še navzdol. Lep dan je še bil, ko smo bili spet doma.

Drugi dan so bili nabori. Od rož najlepše pa so vendar planike, za Jožeta seveda Ančkini nageljni.

Sedaj je Milan v Škofji Loki, Jože v Trebinju radiotelegrafist, Tone muzicira doma. Vidite fantje, tako smo se mi poslovili od doma pred odhodom k vojakom. Še vi poskusite, pa boste sami sebe veselili.

France Zagradišnik.

socialisti in da bi krščanstvo moglo kedaj dati »duhovno-etična načela, brez katerih ni pravega socializma.« Krščanska in socialistična načela si notranje, nepremagljivo večno nasprotujejo, zato so pa tudi za večno miselno in stvarno nezdružljiva.

Socializem naj bi bil »stremljenje po pravični družabni ureditvi.« Kako neki naj prinese pravično družabno ureditev, če je pa sam s krščansko resnico in pravico v nepremostljivi oporeki? Socializem in z njim vred socialistična obnova socialnega reda, sta od papeža zavržena. Pij XI. uči drugačno obnovo socialnega reda, po vzajemnem sodelovanju korporacij. O tej obnovi socialnega reda na proslavi ni nihče omenil besede, vsaj Slovenčevoro poročilo o tem ne pove ničesar. Če je bilo dejanski tako, je to do skrajnosti žalostno. Ali je res preračunjeno socialistično napadanje Cerkve že tako daleč zastрупilo duše, da delavstvo, ki se imenuje katoliško in to hoče tudi biti, gleda le še v socializmu gibanje, ki je »ravno nasprotno sedanjemu kapitalističnemu gospodarskemu in družabnemu redu?« Mar ni dolžnost katoličanov, da se z vso vnemo zavzemajo edinole za socialno obnovo kot jo uči papež? To in samo to je katoliško.

Morebitni izgovor, da izraz socializem v zvezi krščanski socializem ne pomeni pravega socializma, ampak nekaj drugega, drugačen socialni sestav, ali ni stvarno resničen, ali pa ni noben izgovor. Res je, papež sodi v okrožnici o stvareh, ne o samih besedah. Toda tudi sama beseda krščanski socializem ni primerna in je že skrajni čas, da izgine. Bila je v rabi že za Leona XIII. pa so jo opustili in Leon je razsodil, da po pravici (haud immerito). Besede se rabijo vendar za pomen, ki ga pri ljudeh imajo, ne pa za pomen, ki ga nimajo. Beseda socializem ima čisto ustaljen, nedvoumen, splošen pomen. Po tem pa pomeni pojem in stvar, ki sta po papeževi razsodbi nezdružljivi. Ni mogoče razumeti, zakaj bi se hotel imenovati socialist, kdor ni pravi socialist.

Kako naj se hoče imenovati socialist, dasi bi ne bil pravi, katoličan danes, ko je socializem tako strasten pobornik zoper Cerkev, Kristusa, Boga? Ali tak katoličan res nič ne vidi, kaj je v Rusiji, kaj v Španiji in drugod, ali nič ne ve o organiziranem brezboštvo in brezbožni agitaciji, ki gre po svetu? Ali naj se katoličan imenuje socialist, četudi krščanski zato, da dela s tem pri drugih vtis in videz zunanje pripadnosti k pravemu socializmu v veliko škodo krščanske resnice in stvari? Naravnost več kot naivno bi pa bilo, če bi kdo mislil, da bodo nekateri na Slovenskem dali besedi socializem nov ali dvojen pomen. (Prim. Čas XXVI. 156 ss.)

Cerkvena hierarhija je svojo naklonjenost za delavsko gibanje zadostno in očitno pokazala. Ljubljanski škof je poslal na zborovanje svojega zastopnika, vladika Jeglič in mariborski škof sta poslala pismene pozdrave. Zato bi že takt zahteval, da bi delavsko gibanje pokazalo več spoštovanja do najvišje cerkvene hierarhije in se ne bi na javnem slavlju vpričo zastopnika hierarhije ogreval za socializem, četudi krščanski, ki ga po razsodbi najvišje cerkvene hierarhije ni in biti ne more. Tudi od »Slovenca« kot katoliško usmerjenega lista, ki mu je lastnik in gospodar katoliški, bi pričakovali, da ob taki slovesni priliki v svojem poročilu poudari stališče Pijeve okrožnice v zadevi krščanskega socializma. To bi bilo vsekakor bolj katoliško, kakor pa da Slovenec še tretje leto po jasni papeževi obsodbi izraza krščanski socializem ni nehal rabiti besede krščanski socialist in še letos naziva avstrijske krščanske socialce krščanske socialiste, dasi se sami ne.

Z Bogom za delavsko pravdo, toda ne po socialističnih potih, ampak po krščanskih. Te pa uči za vse le od Boga dani učenik — Pij XI. Pijev nauk je pa ta, da je mogoče samo eno: ali — ali. Ali kristjan in ne socialist. Ali socialist in ne kristjan. »Nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist.«

Dr. A. Zupan

LJUDSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

OBREŠTUJE HRANILNE VLOGE PO NAJUGODNEJSI
OBREŠTNI MERI.

NOVE VLOGE ::
VSAK ČAS RAZPOLOŽLJIVE, OBREŠTUJE PO 3%

Domača slovenska zavarovalnica je VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarykovi
cesti

SPREJEMA V ZAVAROVANJE:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpokni in prelomu.
3. Vse vrste jamstva, nezgod in kaska.
4. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.
5. V posebnem oddelku vodi posmrtninsko zavarovanje Karitas.
6. Posreduje vsa ostala zavarovanja.

PODBUENICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in v vseh župnijah v Sloveniji.
Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

Naslov centrale:

LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 19

Telefon 25-21 in 25-22.